

JURYRAPPORT NRP GULDEN FENIKS 2014

Met 66 inzendingen in de categorieën Gebiedstransformatie, Transformatie en Renovatie vindt de jury de oogst over het jaar 2014 zonder meer bemoedigend. Kennelijk (gelukkig) weerhoudt de economische crisis de bouwsector en alle partijen waarmee zij samenwerkt er niet van initiatieven te ontplooiën om de bestaande gebouwen en gebieden nieuw leven in te blazen.

GEBIEDSTRANSFORMATIE

De categorie Gebiedstransformatie telde dit jaar 10 inzendingen die in aard, omvang en complexiteit behoorlijk uiteen liepen. De inzendingen varieerden van een tot woonwijk getransformeerd bedrijventerreintje onder de rook van Schalkwijk tot aan Central District ofwel de transformatie van Rotterdam CS en omliggende gebieden. Eerstgenoemde kleinschalig project speelt goed in op de behoefte van bewoners van de nabijgelegen dorpskern, terwijl een langlopend, grootschalig initiatief als dat van Rotterdam niet alleen inspeelt op de wensen van een complete stad, maar ook op die van een paar miljoen passagiers die jaarlijks in Rotterdam in-, uit- of overstappen.

Nominaties Gebiedstransformatie

Wat in vergelijking met de inzendingen van voorgaande jaren bij het beoordelen vrij snel duidelijk werd, was dat in een aantal gevallen wat te vroeg werd ingezonden om tot een goed oordeel over de effecten van de gebiedstransformatie te komen. Niettemin besloot de jury na pittig overleg met overtuiging twee genomineerden in deze categorie aan te wijzen: Industriepark Kleefse Waard in Arnhem en Central District in Rotterdam.

Central District

Het Stationskwartier van Rotterdam krijgt een onderscheidende identiteit. Doel van Central district was (en is) in het hart van de stad Rotterdam een gevarieerd gebied realiseren met een hypermodern station en verschillende ov-mogelijkheden, waar zowel startende ondernemers als multinationals zich kunnen ontwikkelen en 'het nieuwe werken' kan worden toegepast. De programmatische invulling van de bebouwing en de openbare ruimte is gedefinieerd als het Mixone concept, waarbij wordt gestreefd naar een transparante overgang tussen openbare ruimte en functies in de plinten. Door de mix van kantoren, woningen, horeca, kleinschalige detailhandel, kunst en cultuur wordt een verblijfsklimaat gecreëerd, waarin werknemers, bezoekers en bewoners elkaar ontmoeten in een 16-uurseconomie in het centrum van de stad bovenop het OV-knooppunt. Resultaat tot nu toe: infrastructurele bouwwerken zijn opgeleverd of naderen hun voltooiing; de buitenruimte is deels opgeleverd of deels gereed voor tijdelijke inrichting; appartementen en kantoorcomplex Calypso is opgeleverd; Weenapoint eerste fase is in uitvoering; voor het Schiekadeblok is een traject voor haalbare ontwikkeling gestart.

Voor de jury staat niet ter discussie dat Rotterdam een van de mooiste stations van Europa binnen haar stadsgrenzen haalde. Met zijn schuin oplopende rvs-overkapping, ruimtelijke opzet en duidelijke routing maakt het ontwerp van Team CS (Bentham Crouwel, Meyer van Schooten, West 8) duidelijk hoeveel winst op het vlak van gemak en welbevinden de (haastige) stationbezoeker en OV-gebruiker dagelijks ervaart. Een fenomenale prestatie, vindt de jury, is de manier waarop de dagelijkse verkeerschaos die jarenlang kenmerkend was voor het gebied tussen station en stad is opgelost. Wie nu het stationsgebouw verlaat, kan in alle rust zijn blik richting stad werpen;

verkeer wordt ondergronds langs het station geleid, parkeerplaatsen liggen eveneens onder het maaiveld, de trams rijden hun rondjes over rails in het groen, een vierdubbele rij platanen met licht gekleurd plaveisel en royale zitgelegenheden moeten op termijn van het Kruisplein een aangenaam verblijfsgebied maken. Als toevallige passant voel je je niet langer opgejaagd wild in de stadse kakofonie, maar vind je soepel je weg richting stad. Het station van Team CS is een waardige opvolger van het Centraal Station van Van Ravesteijn. Wat voor de jury de beoordeling van Central District als gebiedstransformatie lastig maakt, is dat er op het stationsgebouw na nog maar weinig gerealiseerd is. Er zijn duidelijke aanzetten gegeven, maar hoe de transformatie op de lange termijn uitpakt is nog niet duidelijk. Verondersteld wordt dat in de plinten van gebouwen die richting stad voeren allerlei (betaalbare) initiatieven gerealiseerd gaan worden. Dat de plinten gevuld moeten worden staat voor de jury vast, omdat Rotterdam actief wil deelnemen aan de 16-uurs economie. Daarnaast moeten zowel starters, als bewoners, toeristen, reizigers en multinationals zich thuis voelen in Central District en omgeving. Tot nu toe is een klein deel van alle beschikbare plintruimte gevuld met een café/koffiebar met internetverbinding voor hippe jongelui en de jury vraagt zich af welke ondernemers hun plannen en dromen in de Rotterdamse plinten nog gaan waarmaken. Hoeveel terrasjes zijn nodig om van een plein een gezellige boel te maken en wat zijn de mogelijkheden als alle horeca-achtige initiatieven zijn uitgeput? Central District leunt in dit stadium nog teveel op station en plein. Onduidelijk is hoeveel potentie de plannen richting stad hebben. Willen ze tot wasdom komen, dan is een langdurige focus nodig op de kwaliteit, variëteit en ontwikkelingskansen in dit gebied. Het huidige Schieblok is een prachtige broedplaats en een aanvullende identiteit voor het hele gebied. Naar het oordeel van de jury hoort het bij het geheel en heeft het evenveel bestaansrecht als de grootschalige nieuwe kantoorbebouwing die nu reeds voorzien is.

DE JURY HEEFT NA UITGEBREID BERAAD CENTRAL DISTRICT GEKOZEN ALS WINNAAR.

Industriepark Kleefse Waard

In 2003 kocht Schipper Bosch een verwaarloosd industriegebied van 47 hectare in de Kleefse Waard. Doel van de aankoop was om in het gebied een ultiem vestigingsklimaat en innovatief, economisch perspectief voor cleantech- en productiebedrijven te creëren. Daarbij wordt gemikt op waardeontwikkeling op lange termijn. De ontwikkelaar ploegt daarbij jaar na jaar het positieve saldo van de kasstroom (minus de beheerslasten) terug in kwaliteitsverbetering van het gebied. Op gebiedsniveau betekent dit het revitaliseren en verduurzamen van grond en gebouwen. Gebouwen met economische waarde blijven staan om later te worden vervangen. Die met monumentale waarde worden gerenoveerd, gebouwen zonder waarde gesloopt. Het terrein is bewust niet opgedeeld in kavels, maar heringericht met behoud van het oorspronkelijke karakter en wegennet. Op communityniveau betreft het ontwikkelen en faciliteren van een bruisende cleantech community. Aanwezige bedrijven verbinden en nieuwe te laten aansluiten bevordert kennisdeling en synergie. Parkmanagement, collectieve vergaderfaciliteiten, een centrale lunchplek, evenementenhal, gezamenlijke parkeervoorziening en elektrische deelauto's moeten op termijn de onderlinge band versterken.

Wat de jury interessant vindt aan Industriepark Kleefse Waard is de transformatie van 'oude industrie' naar 'nieuwe industrie'. In Arnhem ging het om de transformatie van een industrieplot voor één bedrijf (Akzo) naar een verzamelterrein voor kleinere industriële gebruikers. In de ogen van de jury is dit een goede stap richting faciliteren van kleinschalige (maak)industrie die erg belangrijk is voor onze economie. Wat de jury verder opviel, was dat de gebouwen in het gebied op een goede, ook esthetisch kwalitatieve, maar niet overdadige manier opgeknapt zijn. Zo'n 80 procent is opnieuw in gebruik en dat is een prestatie van formaat. Navolgenswaardig vindt de jury dat de bestaande industriële infrastructuur opnieuw gebruikt is (utilities) en dat de milieuklassen gekoesterd zijn, in plaats van dat ze werden

afgebroken voor een alternatieve bestemming zoals wonen. In die zin is Industriepark Kleefse Waard een interessant alternatief voor de aanpak waarbij industrieterreinen tegen vaak zeer hoge kosten worden getransformeerd in bijvoorbeeld woongebouwen, waarbij de industriële infrastructuur juist wordt afgebroken. Al met al vindt de jury Industriepark Kleefse Waard indrukwekkend omdat er een langetermijnvisie achter steekt. Tegen de stroom in het accent op industrie leggen, daar gaat naar de mening van de jury absoluut een voorbeeldfunctie vanuit. 'Zo kan het dus ook.' Wat er op de kavel grond tussen de Nederrijn en IJssel gebeurt, is duurzaamheid in de ware zin van het woord. De jury vindt het nieuwe Poortgebouw dat vorig jaar verrees op de fundamenten van het oude de meest indrukwekkende transformatie. Andere gebouwen zijn onder handen genomen, maar kunnen volgens de jury aan kwaliteit winnen door zorgvuldiger detaillering. Het is, zo zegt de jury, een andere aanpak dan we gewend zijn op industrieterreinen, maar het is nog te vroeg om te kunnen beoordelen of de aanpak ook op lange termijn levensvatbaar is, al lijkt het erop dat het hier gaat om een economisch interessant project. De achilleshiel van het industriepark is dat de gemeente Arnhem kan besluiten een aangrenzend plot te exploiteren. Niettemin noemt de jury Industriepark Kleefse Waard een sympathiek, intelligent en vernieuwend project. Je kunt de kanttekening plaatsen dat de ontwikkeling nogal traag gaat, maar dat werpt direct de vraag op hoe erg of dat is. Belangrijker is dát het gaat.

TRANSFORMATIE

Met 30 inzendingen was de categorie Transformatie dit jaar getalsmatig het best vertegenwoordigd. Net als bij voorgaande edities was er ook dit keer het nodige verpauperde industrieel erfgoed te beoordelen. De jury vindt het prijzenswaardig dat er steeds weer vindingrijke architecten en creatieve plannenmakers zijn die het voor elkaar krijgen bouwvallen voor de sloopkogel te behoeden en er een nieuwe, glorievolle toekomst aan te geven. Aan ideeën geen gebrek in deze categorie: fabrieken ondergaan een metamorfose naar woon-, werk- of leeromgeving, een voormalige energiecentrale wordt cultuurcluster, een opslagloods wordt circusschool, een scheepsbouwloods bedrijfspand en een voormalige silo kantoor. Alle ingrepen werden gedaan met respect voor de historie van het gebied en het karakter van het oorspronkelijke gebouw. Hergebruik van de bestaande voorraad is volgens de jury sowieso een goede zaak. Zeker als het de redding is van dierbare gebouwen, zoals industriële monumenten.

Wat de jury verder opviel, was dat er onder de inzendingen dit jaar drie voormalige boerderijen waren die een nieuwe, niet agrarische functie kregen. Boerderij De Wende – een langsboerderij in Overasselt – transformeerde naar woonzorgappartementen voor ouderen met een psychogeriatrische zorgvraag. Een voormalige boerderij (bouwjaar 1825) in Friesland werd omgebouwd tot twee afzonderlijk te gebruiken appartementjes en in veeboerderij De Oude Mars nabij Zwolle vinden mensen die begeleid wonen en recreëren nodig hebben nu een veilig onderdak. Misschien zijn deze transformaties niet spectaculair, maar de jury wijst erop dat leegstaande boerderijen – naast kerken – komende jaren een belangrijke transformatieopgave vormen. Een lichte teleurstelling, zegt de jury, is het geringe aantal inzendingen van kantoorpanden dat transformeerde naar woonfunctie. Dit jaar ging het om slechts vier van de dertig inzendingen en dat is gezien de enorme leegstand niet echt veel. De inzendingen waarover de jury moest oordelen, varieerden van een kantoorpand in Utrecht waarin 50 appartementen en 2 penthouses zijn ondergebracht tot een voormalige kantoorkolos langs de A10 waarin op termijn zo'n 640 koop- en huurwoningen gerealiseerd gaan worden. Volgens de jury is de aard en omvang van de ingestuurde projecten zeer zeker indicatief voor de enorme transformatieopgave die opgelost moet worden en geeft het een heel aardig beeld van wat er zoal leegstaat als het om kantoren gaat. De vier projecten geven in elk geval aan dat als betrokken partijen de 'ja-maars' één voor één tackelen er mooie dingen tot stand kunnen komen.

Nominaties Transformatie

Na rijp beraad, zoals dat heet, nomineerde de jury uit de dertig inzendingen drie projecten: Cultuurcentrum Energiehuis Dordrecht, Nedinsco in Venlo en het voormalig GAK gebouw in Amsterdam.

Energiehuis

In Stadswerven, dat transformeert van een industrieel havengebied naar een levendig stedelijk woongebied, vestigt de Gemeente Dordrecht in een voormalige elektriciteitscentrale uit begin 20e eeuw, het Energiehuis, een centrum voor podiumkunsten voor bestaande cultuurinstellingen.

Naast de transformatie van het Energiehuis heeft de gemeente ook voor de huisvesting van zijn culturele instellingen steeds gekozen voor restauratie en transformatie onder meer bij de Schouwburg Kunstmin, het Hofkwartier en het Onderwijsmuseum De Holland. Het Energiehuis bestaat uit 3x2 fabriekshallen. Elk duo bestaat uit een ketel- en een machinehal.

De belangrijkste ingreep is de 'snede', een met glasdaken afgedekte verkeersstraat over de volle lengte van het honderd meter lange complex. De snede bepaalt de oriëntering in het gebouw, brengt daglicht in het hart en is ingericht met cascadetrappen die het publiek naar de theater en popzalen onder de hoge dakspanten voert. Met nieuwe markante entrees aan de buitenzijde laat de snede zich zien aan twee zijden van het complex. In het middendeel zijn cursusruimten en een theaterzaal gerealiseerd. De grootste en laatst gebouwde hallen worden popzalen en een bijzondere locatie-theaterzaal voor meerdere gebruikers. De jury vindt het Energiehuis een perfecte symbiose tussen opdrachtgever, theatermanager en architect. In veel opzichten – procesmatig en wat samenwerking betreft – is deze transformatie in de ogen van de jury een voorbeeld voor de rest van Nederland. In dit proces heeft de opdrachtgever het verschil gemaakt en ervoor gezorgd dat de ontwikkeling van de culturele programmering, de slimme opzet van de exploitatie en beheersorganisatie in het hele proces evenveel aandacht kregen als de transformatie van het gebouw. Op een even zorgvuldige als vindingrijke manier is een baaiend aan complexe functionaliteiten ondergebracht in een buitengewoon complex gebouw. Mooi ook wat detaillering en technische oplossingen betreft. In het gebouw zijn onder meer twee theater- en popzalen ondergebracht, een poplounge en muzikantencafé, een grandcafé, ateliers, leslokalen, dansstudio's en oefenruimtes. En alle functies hebben verschillende huurders: gebruikers zoals Muziektheater Hollands Diep, poppodium Bibelot, en ToBe cultuurcentrum. Het is volgens de jury knap dat bezoekers steeds vaker zeggen dat ze naar het Energiehuis gaan en bijvoorbeeld niet naar Bibelot. Dat dit gelukt is, toont aan met hoeveel lef het project is opgepikt en dat dergelijke initiatieven maatschappelijk heel belangrijk kunnen zijn.

DE JURY HEEFT CULTUURCENTRUM ENERGIEHUIS GEKOZEN ALS WINNAAR.

Nedinsco

De fabriek van de Nederlandse Instrumenten Compagnie (Nedinsco) is een van de prominentste gebouwen van Venlo. Het complex behoort tot de Nieuwe Zakelijkheid. Na herstel van het casco en slopen van de aanbouwen op de begane grond rondom het complex is in februari 2012 met de bouw begonnen. Nedinsco bestaat grotendeels uit vier bouwlagen. De begane grond gaat op termijn onderdeel uitmaken van het naastgelegen Stadskantoor. In de voormalige machinehal zijn televisie- en radiostudio's gerealiseerd voor Omroep Venlo, de regionale omroep L1 en Mediacreations. In totaal biedt het gebouw plaats aan zo'n 250 werkplekken en 27 appartementen. Op 36 meter hoogte, in de zogenoemde Nedinscotoren waarin periscopen geïnstalleerd werden op kerktorens in de omgeving, kan geluncht en gedineerd worden in de Skybar. De jury zegt dat het bij Nedinsco om een aantrekkelijke, zorgvuldige en liefdevolle transformatie gaat met de architect aan het roer. De gerestaureerde ramen in de toren, het gevelbeeld, de kleuren aan de binnen- en de buitenkant, alles klopt. De transformatie is technisch gezien voorbeeldig gedaan. Betrokken partijen hadden een goed beeld van

hun schatplichtigheid aan het oorspronkelijk ontwerp. Ze zijn er door gewaagde ingrepen in geslaagd licht, lucht en ruimte – kenmerkende stijlelementen van Bauhaus waarop oorspronkelijke architect Hans Schlag zijn ontwerp baseerde – terug te brengen in het gebouw zonder te vervallen in kitscherige imitatie en dat erkent de jury als een knappe prestatie. Zoals een van de juryleden het zei: 'Fantastisch gedaan, een enorm compliment voor architect Bert Dirrix.' Een ander jurylid vond het jammer dat de buitenkant werd ingepakt, maar voegde er in één adem aan toe dat de binnenkant zo'n prachtig cadeautje is dat je dat graag vergeeft. Al met al is de jury van mening dat Nedinsco op een meer dan voorbeeldige manier getransformeerd is naar nieuwe functies. Ronduit jammer is dat de stedenbouwkundige invulling rond dit fraaie gebouw in maat en schaal niet meer recht doen aan dit project.

De Studio (GAK-gebouw)

De metamorfose van de Amsterdamse wijk Bos en Lommer heeft met de vernieuwing van het GAK-gebouw een mijlpaal bereikt. De kantoorcolos langs de A10 stond langdurig leeg. Voor het gebouw (1959), één van de belangrijkste ontwerpen van de modernistische stadsarchitect Ben Merkelbach, werd al jaren naar een nieuwe bestemming gezocht. Naast instandhouding van het architectonische ontwerp, waaronder de markante groen-glazen gevels, moest herontwikkeling bijdragen aan de leefbaarheid en de woningvoorraad in Bos en Lommer. Een woonconcept met kooprijzen onder de ton heeft tot een eerste fase geleid. Het gebouw bestaat uit een middenbouw met centrale entree en twee verschillende zijvleugels. Elk bouwdeel kreeg onafhankelijke entrees, stijpunten en noodtrappenhuizen. In de Noordvleugel zijn 320 huur- en koopwoningen en commerciële ruimten gerealiseerd. In de Zuidvleugel komen nog eens 330 woningen volgens een meer gedifferentieerd programma. Het woningbouwproject is genomineerd voor de Amsterdamse Zuiderkerkprijs. In de ogen van de jury heeft de transformatie van kantoorcolos aan de A10 naar appartementencomplex met betaalbare eenheden – onder andere voor starters, maar ook voor studenten - verrassend goed uitpakkt. Alleen al door zijn omvang is dit project bijzonder. De vliesgevel aan de snelwegzijde houdt het rumoer van het langrazende verkeer goed tegen. De herrie wordt pas echt hoorbaar als de Pa£-ramen opengaan. Het getuigt van moed – meent de jury – zo pal aan de snelweg een wooncomplex te realiseren. De gekozen oplossingen met een dubbel uitgevoerde buitenlucht-geventileerde spouw (de zogenoemde serre-oplossing, gelijkwaardig aan een dove gevel) is netjes uitgevoerd. En zeker ook de eigentijdse toepassing van het originele groene Parasolglas draagt volgens de jury bij aan de uitstraling van de gevel. Waar de jury vraagtekens bij plaatst, is hoe het gebouw er over twintig jaar uitziet. Niettemin zijn transformaties zoals die van het GAK-gebouw goed voor de stad en de plek in de stad en verdienen ze brede navolging.

RENOVATIE

De categorie Renovatie telde met 26 ingezonden projecten een mooi deelnemersveld. Wat opviel was een aantal woningbouwprojecten waarbij de deelnemende partijen veel werk maakten om een toekomstgerichte oplossing te realiseren voor het gigantische energetische vraagstuk dat er ligt. Dit kan de jury waarderen. Het energiezuinig maken van bestaande (eengezins)woningen is maatschappelijk gezien een zeer belangrijke opgave. De aanpak is nog bescheiden van omvang, maar laat ook zien dat er een energetisch resultaat mogelijk is dat beter is dan nieuwbouwkwaliteit. Goede voorbeelden van renovaties waarbij het energetische vraagstuk ambitieus werd aangepakt, zijn De Poorters van Montfoort, Kerkrade West (de wijk van morgen) en Scoop. In Montfoort werden bij wijze van pilot 10 woningen uit een bestand van 82 gerenoveerd volgens het principe van Active House. Dit project wijst wel in een kansrijke richting, maar komt in de ogen van de jury onvoldoende uit de verf om het te kunnen nomineren, zeker ook omdat de positie van de opdrachtgever

onduidelijk is. De aanpak om op alle fronten kwaliteit te willen toevoegen, is prima. Het beste blijkt dit op de getransformeerde vliering: mooie extra en goed bruikbare ruimte levert dat op. QuaWonen neemt met 240 woningen in Krimpen aan den IJssel deel aan Slim & Snel, een werkwijze om jaren '60 en '70 woningen grootschalig, duurzaam én betaalbaar te renoveren. Het concept levert per woning een energiebesparing van meer dan 60 procent op, waarbij in combinatie met 6 zonnepanelen een A++ energielabel wordt behaald.

Woningcorporatie HEEMwonen pakt in Kerkrade de renovatie grondig aan door 153 woningen in de wijk Kaalheide de passiefhuisnorm van toepassing te verklaren.

Toepassing van zonnepanelen op wijkniveau geeft een energetische surplus aan het geheel.

De jury is van mening dat bovengenoemde initiatieven zeker navolging verdienen.

Dat geen van bovengenoemde projecten genomineerd werd, heeft onder meer te maken met het feit dat de financiële kant van het verhaal de jury nog niet kon overtuigen. Pilots zoals in Montfoort zijn nog te kleinschalig en ook is naar de mening van de jury onvoldoende duidelijk hoe een dergelijke renovatie in een businesscase kan worden gevat. Niettemin prijst de jury bovengenoemde inzenders voor de ambitie die zij bij deze renovatieprojecten aan de dag hebben gelegd.

Wat verder opviel in deze categorie was een aantal projecten waarbij de reconstructie van het gevel- en straatbeeld van destijds centraal stond. Voorbeelden hiervan zijn de Blauwe Panden in de Amsterdamse Oosterparkbuurt, de opwaardering van de Indische buurt Gorontalo, de renovatie van zestig portieketagewoningen aan de Hoofdweg en de Quellijnstraat in Amsterdam en ook de Ventoseflat in Eindhoven. Bovengenoemde projecten, maar ook wijkjes en straatjes als het Willemskwartier in Nijmegen, de Bomenbuurt in het Utrechtse Ondiep en de Symfoniestraat in Den Haag tonen aan dat termen als dierbaar en vertrouwd – en dus de moeite van het behouden waard – zo langzamerhand aan belang winnen. De jury is onder de indruk van hoe ongenueerde ingrepen bij eerdere renovaties (o.a. witte kunststof kozijnen) ongedaan gemaakt zijn en hoe de schoonheid van de oorspronkelijke architectuur met liefde en vakmanschap is teruggegeven aan de buurt.

Nominaties Renovatie:

De jury nomineerde uit de 26 inzendingen in de categorie Renovatie drie projecten:

- * Cygnus Gymnasium in Amsterdam
- * Gemeentehuis Brummen
- * Museum De Fundatie in Zwolle

Cygnus Gymnasium

De voormalige technische school aan de Wibautstraat in Amsterdam is door restauratie en herindeling getransformeerd tot een modern schoolgebouw voor het Cygnus Gymnasium. Het gebouw, in de jaren vijftig ontworpen door architect Ingwersen en een Rijksmonument, verkeerde in erbarmelijke staat. Het complex is aangepast aan actuele onderwijsinzichten en klimaateisen volgens de richtlijn 'Frisse Scholen'. Overgeschilderd beton en kunstwerken zijn schoongemaakt en hersteld. De buitenschil is thermisch geïsoleerd en het gebouw is voorzien van een geavanceerd ventilatiesysteem en nieuwe cv-installatie. Het hokkerige interieur is opengebroken en kreeg sportruimten, muziekstudio's, science labs, werkplekken voor groepsstudie en door slim samenvoegen van sportzaal en mediatheek, zelfs een theater. Begane grond is omgevingsgericht met een kantine, terras, fitnessruimte, buitenruimte voor sport en ontspanning en een inpandige fietsenstalling.

De jury vindt de renovatie zeer respectvol gedaan. Het zeer grondige kleurenonderzoek en het vervolgens waar mogelijk herstellen van de oorspronkelijke kleurstelling voegt veel waarde en karakter toe aan deze renovatie. Het gebouw is duurzaam gered en de renovatie heeft een voorbeeldfunctie: hoe je door goed opdrachtgeverschap van een verkommerd gebouw weer een school maakt die gekend en gewaardeerd wordt. Sinds de door de renovatie versterkte identiteit,

heeft het gymnasium inmiddels twee extra brugklassen kunnen inschrijven.
DE JURY HEEFT HET CYGNUS GYMNASIUM GEKOZEN ALS WINNAAR.

Gemeentehuis Brummen

Gemeente Brummen wilde haar ambtelijke organisatie een adequate werkomgeving bieden, met oog voor duurzaamheid, kostenefficiëntie en transparantie. De oude huisvesting, een monumentale villa die via een loopbrug verbonden was met een semipermanent gebouw, voldeed niet meer. De grote meerwaarde van de villa maakte handhaving ervan vanzelfsprekend. Het nieuwe ontwerp is een uitbreiding die de bestaande villa omarmt. Hierdoor ontstaat synergie tussen beide gebouwen en dankzij de compactheid wordt het omringende parklandschap optimaal in kwaliteit hersteld. Er is gebruik gemaakt van milieuvriendelijke, robuuste en herbruikbare materialen. Belangrijkste aspecten zijn de geheel houten hoofdconstructie en houten gevelelementen. Het gebruik van beton is tot een minimum beperkt. Alle materialen zijn demontabel, zodat deze na demontage van het gebouw een tweede leven kunnen krijgen. Zowel duurzaam materiaalgebruik als demonteerbaarheid wordt niet verhuld, maar juist benadrukt in het ontwerp van Rau architecten.

De meningen van de jury over de renovatie liepen nogal uiteen. Een compliment dat aansluit op de ambitie van zowel architect Rau als gemeente Brummen, is de opmerking dat het accent bij deze renovatie ligt op hergebruik en dus op tijdelijkheid. Dat is een verfrissend geluid en een impuls voor de archaïsche bouwindustrie. Het project wordt door de jury zeker interessant genoemd en innovatief in het DNA van zijn aanpak gevonden. Kritische kanttekeningen werden ook geplaatst. Zo vroeg een jurylid zich af of het in Brummen wel om renovatie gaat. Met de bestaande villa is weinig meer gedaan dan er een mooie kleur opzetten. De link tussen nieuw en oud is beperkt. Het duurzame zit 'm vooral in de nieuwbouw die de oude villa in de armen sluit. De jury tekent hierbij aan dat de huidige situatie vergeleken met wat er was een verademing is. In de oude situatie hing de monumentale villa als een soort appendix aan de rest van de aanpalende gebouwen. Dat is met de nieuwbouw goed in balans gebracht, al is de omarming door Rau wellicht iets te enthousiast uitgevoerd; de villa is er enigszins onzichtbaar door geworden. Een andere opmerking is dat de herdefiniëring en positie van de hoofdingang niet helemaal gelukkig heeft uitgepakt. Aan de andere kant staat er nog steeds die villa, ontdaan van omringende rommel en ingesloten door een duurzaam nieuwbouwconcept. Met dit gemeentehuis kan Brummen nog minimaal twintig jaar vooruit.

Uitbreiding Museum De Fundatie

Museum De Fundatie in Zwolle is gehuisvest in een voormalig gerechtsgebouw uit 1840. Tijdelijke tentoonstellingen waren de afgelopen jaren zo'n succes, dat uitbreiding nodig was. Het neoklassieke gebouw heeft aan twee zijden een monumentale entreepartij en een centrale hal. De opgave was voor een beperkt budget 1000m² extra tentoonstellingsruimte realiseren en de routing verbeteren, zonder bestaande zalen en het solitaire karakter aan te tasten. Uitbreiding bovenop het gebouw bleef als enige optie over. Het nieuwe, ellipsvormige volume is bekleed met 55.000 keramische, witblauwe tegels. Deze 'Art Cloud' heeft twee tentoonstellingsvloeren die door een atrium aan de bestaande entreehal zijn gekoppeld. Een glazen lift brengt bezoekers naar de drie verdiepingen met tentoonstellingsruimtes. Aan de noordzijde biedt een glaswand uitzicht over de oude binnenstad. Het volume heeft een sterke iconische uitstraling en bezoekersaantallen zijn boven verwachting gestegen. Het ontwerp van Bierman Henket architecten zal volgens de jury niemand ontgaan. Letterlijk in dit geval: van de straat af gezien, is de blob op het dak een verrassend en eye-catching idee. Een creatieve manier om extra ruimte toe te voegen aan een monument zonder de gevels aan te tasten. Het exterieur, vindt de jury, ziet er zonder meer fraai uit. De jury prijst zowel het kleurgebruik als de expressie van de ingreep. Als kanttekening noteert de jury dat de buitenkant dan bijzonder mag zijn, maar dat het totale museale idee helaas wat weinig is doorgewerkt. Van binnen levert de renovatie in de ogen van de jury toch (te) weinig extra, kwalitatief goede expositieruimte op. De verbinding tussen oud en nieuw in

het interieur kon de jury niet overtuigen. De nieuw toegevoegde lift is weinig fijnzinnig gedetailleerd. Het hele concept blijft al met al teveel steken in de sfeer van citymarketing, maar dat is dan weer erg goed gedaan. De ingreep geeft het klassieke, bestaande gebouw van buiten een iconische lading. En welke stad wil geen aansprekend icoon binnen haar muren. De jury heeft de indruk dat de uitbreiding wellicht onder (te) grote tijdsdruk stond, waardoor een zorgvuldige en kwalitatief optimale uitwerking van de extra vierkante meters expositieruimte niet optimaal uit de verf is gekomen.

LOWBUDGET, HIGH IMPACT

Dit jaar wordt voor het eerst Low Budget, High Impact uitgereikt. Dit is een nieuwe NRP Gulden Fenix extra prijscategorie met een bijzonder karakter. Hij wordt door de jury toegewezen aan een opvallend geslaagd project met een relatief lage investering per vierkante meter. Deze categorie kent geen nominaties en het is niet mogelijk speciaal hiervoor een project in te zenden. De jury kiest uit alle inzendingen in de categorieën Gebiedstransformatie, Transformatie en Renovatie een project dat opvalt door het bereikte effect.

Fenixloods II

De oude Fenixloodsen waren een doodse, dichte wand aan het Deliplein op Katendrecht. De gemeente Rotterdam wil op termijn de loodsen herontwikkelen voor grootschalige functies met woningen op de loodsen. Gezien de omvang van de loodsen (ca. 27.500 m²) gaat deze herontwikkeling nog jaren in beslag nemen. In afwachting van een definitieve bestemming kreeg Van Schagen architecten opdracht de loodsen met simpele, maar doelmatige ingrepen geschikt te maken voor circusopleiding Codarts en jeugdcircus Rotjeknor. In die opdracht, zegt de jury, is men met vlag en wimpel geslaagd. Het is gelukt om met eenvoudige (bouwkundige) ingrepen en beperkte financiële middelen de Fenixloodsen te transformeren tot tijdelijke huisvesting. Een knappe prestatie. Transformatie is in de ogen van de jury een veel aantrekkelijker optie dan langdurige leegstand. Op de eerste plaats omdat de tijdelijke functie zichzelf financieel bedruipt, maar ook omdat de waarde van het vastgoed intact blijft en toeneemt door hoogwaardige gebruik. Daarnaast voorkomt tijdelijke bestemming verpaupering en levert daarmee een waardevolle bijdrage aan een gevoel van welbevinden op Katendrecht. Bovendien geeft het nieuwe leven dat de loodsen werd ingeblazen een extra impuls aan verdere ontwikkeling van het Deliplein en omgeving. Dit Rotterdamse initiatief verdient in de ogen van de jury dan ook brede navolging. De gesloten architectuur van het gebouw bleef gehandhaafd, alleen de aanwezige openingen zijn weer opengemaakt en voorzien van terugliggende kozijnen. Daklichten zijn opnieuw geopend, zodat daglicht tot in het hart van het gebouw kan doordringen. De grote schuifdeuren bleven zoals ze waren, maar erachter kwam een grote glaspui met grote dubbele deuren. Door een nieuwe verdieping in de vorm van een entresol liggen de kantoren en klaslokalen langs de gevel en kan daglicht toetreden door de bestaande gevelopeningen. De lichtstraat in de gevel biedt vanuit de kantoren een prachtig uitzicht op de Wilhelminapier.

De eis aan de transformatie van loods naar circusschool was 3.000 m² gebruikruimte met een hoogte van 12 meter creëren, met sobere en doelmatige ingrepen. Verder moest het interieur demontabel zijn en waren minimale, maar rake gevelaanpassingen als voorbereiding op ontwikkelingen in de toekomst een vereiste. Daarnaast moest de hoeveelheid bouwafval beperkt blijven door hergebruik. De jury vindt dat aan bovengenoemde eisen op een goede manier invulling is gegeven. Afdankte onderdelen in de verbouwing opnieuw gebruikt en oude prefabcontainerunits afkomstig uit de oude 'Villa Zebra' (eerst opnieuw gebruikt in een tijdelijke school in Hoogvliet) zijn aan hun derde leven begonnen in Fenixloods II. Ze zijn bekleed met rode gevelbeplatingen, afkomstig uit diezelfde tijdelijke school. Een stalen vluchtrap en een deel van de verlichtingsarmaturen zijn ook opnieuw gebruikt. Om de akoestiek in het gebouw op een aanvaardbaar niveau te brengen zijn de wanden bekleed met ruwe

vurenhouten latten over isolatiemateriaal. Het is door Van Schagen architecten tot een harmonisch geheel gemaakt en dat is volgens de jury een knappe prestatie. De match tussen casco en kunstonderwijsprogramma is op Katendrecht duurzaam uitgevallen en de transformatie is volgens de jury hét bewijs dat tijdelijke bestemming van gebouwen nu en in de toekomst kansen biedt.

FENIXLOADS II IS WINNAAR IN DE CATEGORIE LOW BUDGET, HIGH IMPACT.